

วิชา บริษัท

การบรรยายภาคคำ ครั้งที่ ๒ และ ๓

วันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๙

ดร.พรภัทร์ ตันติกุลานันท์

ผู้พิพากษาศาลชั้นต้นประจำสำนักประธานศาลฎีกา

1

บริษัท บรรยาย ๘ ครั้ง

๑. ครั้งที่ ๑ วันศุกร์ที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๙.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๒. ครั้งที่ ๒ และ ๓ วันศุกร์ที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๓. ครั้งที่ ๔ และ ๕ วันศุกร์ที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๔. ครั้งที่ ๖ และ ๗ วันศุกร์ที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๙ เวลา ๑๘.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.
๕. ครั้งที่ ๘ วันศุกร์ที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๙ เวลา ๑๙.๐๐ ถึง ๑๙.๕๐ น.

2

ข้อสอบเก่า

สมัย ๗๔ ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล มาตรา ๑๐๖๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๐๗๗ วรรคหนึ่ง **ค้าขายขายแข่ง**

สมัย ๗๕ บริษัท มาตรา ๑๑๗๕ มาตรา ๑๑๗๘ **คำบอกกล่าวเรียกประชุมใหญ่ จำนวนผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่**

สมัย ๗๖ ห้างหุ้นส่วนสามัญ มาตรา ๑๐๑๒ และมาตรา ๑๐๔๙ **สัญญาไม่ต้องเป็น หนังสือ การถือเอาสิทธิแก่บุคคลภายนอกในกิจการซึ่งไม่ปรากฏชื่อตน**

สมัย ๗๗ บริษัท มาตรา ๑๒๒๒ วรรคหนึ่ง มาตรา ๑๑๐๕ วรรคหนึ่ง **การเสนอขาย หุ้นเพิ่มทุน ราคาหุ้นที่ออกต้องไม่ต่ำกว่ามูลค่าตั้งไว้**

สมัย ๗๘ บริษัท มาตรา ๑๑๗๖ มาตรา ๑๑๘๔ มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสาม มาตรา ๑๑๗๖ **สิทธิเข้าประชุมและออกเสียงของผู้ถือหุ้นที่ชำระค่าหุ้นซึ่งค้างอยู่ และกรณี ยังไม่จดแจ้งการรับโอนหุ้น**

3

บริษัทจำกัด

4

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งบริษัทจำกัด

หัวข้อที่ ๓ ทูนของบริษัท (หุ้น) และผู้ถือหุ้น

หัวข้อที่ ๔ การจัดการงานของบริษัท

หัวข้อที่ ๕ เงินปันผลและเงินทุนสำรอง

หัวข้อที่ ๖ การเพิ่มทุนและลดทุน

5

หัวข้อที่ ๑ ลักษณะของบริษัทจำกัด

๑.๑ จัดตั้งโดยสัญญาตั้งแต่สองคนนำทุนมาเข้ากันทำ
กิจการร่วมกันเพื่อกำไร

๑.๒ แบ่งทุนเป็นหน่วย (หุ้น) เท่ากัน

๑.๓ ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดเพียงมูลค่าหุ้นที่ยังส่งไม่ครบ

๑.๔ เป็นนิติบุคคล

๑.๕ คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นสาระสำคัญ

6

๑.๑ จัดตั้งโดยสัญญาตั้งแต่สองคนนำทุนมาเข้ากันทำกิจการร่วมกันเพื่อ
หากำไร

มาตรา ๑๐๙๗ บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็น
บริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่าง
อื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๐๑๒ อันว่าสัญญาจัดตั้งห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น คือสัญญาซึ่ง
บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปตกลงเข้ากันเพื่อกระทำการร่วมกัน ด้วย
ประสงค์จะแบ่งปันกำไรอันจะพึงได้แต่กิจการที่ทำนั้น

7

๑.๒ แบ่งทุนเป็นหน่วย (หุ้น) เท่ากัน

มาตรา ๑๐๙๖ อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่ง
ทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกิน
จำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

- บริษัทจดทะเบียนทุนทั้งหมด = ทุนเรือนหุ้น แบ่งออกเป็นหน่วย = หุ้น
- แต่ละหุ้นมีมูลค่าจดทะเบียนเท่ากัน

ตัวอย่าง บริษัทมีทุนจดทะเบียน ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แบ่งทุนเป็นหุ้น
๑๐,๐๐๐ หุ้น มูลค่าจดทะเบียนต่อหุ้น ๑๐๐ บาทต่อหุ้น (เท่ากันทั้งหมด)
ทั้ง ๑๐,๐๐๐ หุ้น มีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย ๒ คน

8

๑.๓ ผู้ถือหุ้นรับผิดชอบจำกัดเพียงมูลค่าหุ้นที่ยังส่งไม่ครบ

มาตรา ๑๐๙๖ อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน โดยมีผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

- ถ้าชำระค่าหุ้นครบแล้ว หากบริษัทไม่สามารถชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ เจ้าหนี้จะเรียกจากผู้ถือหุ้นอีกไม่ได้ แม้จะมีการโอนหุ้นไปอีกก็ทอดก้ตาม

9

๑.๔ เป็นนิติบุคคล

มาตรา ๑๑๑๐ เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า ตามที่ได้กำหนดไว้ในหนังสือชี้ชวนบอกกล่าวป่าวร้องหรือหนังสือชวนให้ซื้อหุ้น

มาตรา ๑๑๑๑ เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา ๑๑๑๐ ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

มาตรา ๑๐๑๕ ห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่งลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

10

๑.๕ คุณสมบัติของผู้ถือหุ้นไม่เป็นสาระสำคัญ

มาตรา ๑๑๓๒ ในเหตุบางอย่างเช่นผู้ถือหุ้นตายก็ดี หรือล้มละลายก็ดี อันเป็นเหตุให้บุคคลอื่นเป็นผู้มีสิทธิจะได้หุ้นขึ้นนั้น หากว่าบุคคลนั้นนำใบหุ้นมาเวนคืน เมื่อเป็นวิสัยจะทำได้ ทั้งได้นำหลักฐานอันสมควรมาแสดงด้วยแล้ว ก็ให้บริษัทรับบุคคลนั้นลงทะเบียนเป็นผู้ถือหุ้นสืบไป

11

หัวข้อที่ ๒ การจัดตั้งบริษัทจำกัด

๒.๑ ผู้เริ่มก่อการ ๒ คน ทำหนังสือบริคณห์สนธิไปจดทะเบียน

๒.๒ ผู้เริ่มก่อการจัดให้มีผู้เข้าซื้อหุ้นจนครบ

๒.๓ ประชุมตั้งบริษัทและมอบการทั้งปวงให้กรรมการ

๒.๔ กรรมการเรียกให้ผู้เข้าซื้อหุ้นใช้ค่าหุ้นอย่างน้อยร้อยละ ๒๕

๒.๕ กรรมการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด

12

๒.๑ ผู้เริ่มก่อการ ๒ คน ทำหนังสือบริคณห์สนธิไปจดทะเบียน

มาตรา ๑๐๙๗ บุคคลใด ๆ ตั้งแต่สองคนขึ้นไปจะเริ่มก่อการและตั้งเป็นบริษัทจำกัดก็ได้ โดยเข้าชื่อกันทำหนังสือบริคณห์สนธิ และกระทำการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้

มาตรา ๑๐๙๘ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ต้องมีรายการดังต่อไปนี้ คือ

- (๑) ชื่อบริษัทอันคิดจะตั้งขึ้น ซึ่งต้องมีคำว่า “จำกัด” ไว้ปลายชื่อนั้นด้วยเสมอไป
- (๒) ที่สำนักงานของบริษัทซึ่งบอกทะเบียนนั้นจะตั้งอยู่ ณ ที่ใดในพระราชอาณา

เขต

- (๓) วัตถุประสงค์ทั้งหลายของบริษัท

- (๔) ถ้อยคำสำแดงว่า ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นจะมีจำกัด

(๕) จำนวนทุนเรือนหุ้นซึ่งบริษัทคิดกำหนดจะจดทะเบียนแบ่งออกเป็นหุ้นมีมูลค่ากำหนดหุ้นละเท่าไร

(๖) ชื่อ สำนัก อาชีวะ และลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ ทั้งจำนวนหุ้นซึ่งต่างคนต่างเข้าชื่อซื้อไว้คนละเท่าใด

13

มาตรา ๑๑๐๑ บุคคลซึ่งเป็นกรรมการของบริษัทจำกัดจะรับผิดชอบโดยไม่จำกัดก็ได้ ถ้ากรณีเป็นเช่นนั้นไซ้ ท่านว่าต้องจดแถลงความรับผิดชอบนั้นลงไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิด้วย

อันความรับผิดชอบโดยไม่จำกัดของผู้เป็นกรรมการนั้น ย่อมถึงที่สุดเมื่อล่วงเวลาสองปีนับแต่วันที่ตัวเขาออกจากตำแหน่งกรรมการ

มาตรา ๑๐๙๙ หนังสือบริคณห์สนธินั้น ให้ทำเป็นต้นฉบับไว้ไม่น้อยกว่าสองฉบับ และให้ลงลายมือชื่อของบรรดาผู้เริ่มก่อการ โดยมีพยานลงชื่อรับรองด้วยสองคน และให้นำฉบับหนึ่งไปจดทะเบียน

ถ้าการจดทะเบียนบริษัทมิได้ทำภายในสามปีนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิ ให้หนังสือบริคณห์สนธินั้นสิ้นผล

14

๒.๒ ผู้เริ่มก่อการจัดให้มีผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นจนครบ

มาตรา ๑๑๐๐ ผู้เริ่มก่อการทุกคนต้องลงชื่อซื้อหุ้น ๆ หนึ่งเป็นอย่างน้อย

มาตรา ๑๑๐๒ ห้ามมิให้ชี้ชวนประชาชนให้ซื้อหุ้น

- ต้องแสดงเจตนาเสนอขายหุ้นโดยตรง ไม่ใช่ประกาศโฆษณาแก่สาธารณชน เพราะไม่มีการควบคุมการบริหารงานบริษัทจำกัด อาจเกิดความเสียหาย

มาตรา ๑๑๐๔ จำนวนหุ้นทั้งหมดซึ่งบริษัทคิดจะจดทะเบียนนั้น ต้องมีผู้เข้าซื้อซื้อหรือออกให้กันเสร็จก่อนการจดทะเบียนของบริษัท

- เพราะบริษัทเป็นนิติบุคคล ต้องมีคนซื้อหุ้นแน่นอน ป้องกันความเสียหายแก่ประชาชน

15

มาตรา ๑๑๐๕ อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ ก็ให้ออกได้

.....

- ดูประกอบมาตรา ๑๑๑๗ อันมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่งนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท
- มูลค่าหุ้นเท่าใดก็ได้ แต่ต้องไม่ต่ำกว่า ๕ บาท
- จะออกหุ้นโดยกำหนดราคาต่ำกว่ามูลค่าไม่ได้ เจ้าหนี้เสียเปรียบ เช่น บริษัทมีทุนจดทะเบียน ๑๐๐ ล้าน มูลค่าหุ้นละ ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๐,๐๐๐ หุ้น แต่ขายจริงหุ้นละ ๒๐๐ บาท ทุนจะหายไป
- กรณีออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้น ต้องกำหนดไว้ในหนังสือบริคณห์สนธิ จึงจะทำได้

16

มาตรา ๑๑๐๖ การที่เข้าซื้อหุ้นนั้นย่อมผูกพันผู้เข้าซื้อโดยเงื่อนไขว่า ถ้าบริษัทตั้งขึ้นแล้วจะใช้จำนวนเงินค่าหุ้นนั้น ๆ ให้แก่บริษัทตามหนังสือชี้ชวนและข้อบังคับของบริษัท

-สัญญาเข้าซื้อหุ้น มีผลสำเร็จต่อเมื่อประชุมจัดตั้งบริษัทสำเร็จ เรียกเงินค่าหุ้นก่อนไม่ได้

17

๒.๓ ประชุมตั้งบริษัทและมอบการทั้งปวงให้กรรมการ

มาตรา ๑๑๐๗ วรรคหนึ่ง เมื่อหุ้นชนิดที่จะต้องลงเงินนั้นได้มีผู้เข้าซื้อชื่อหมดแล้ว ผู้เริ่มก่อการต้องนัดบรรดาผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นมาประชุมกันเป็นการประชุมใหญ่โดยไม่ชักช้า ประชุมอันนี้ให้เรียกว่าประชุมตั้งบริษัท

-ผู้เริ่มก่อการเป็นผู้เตรียมการและนัดประชุมตั้งบริษัท หลังจากมีผู้เข้าซื้อชื่อหุ้นชนิดที่ชำระด้วยเงินหมดแล้ว

18

มาตรา ๑๑๐๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

(๑) ทำความตกลงตั้งข้อบังคับต่าง ๆ ของบริษัท ทั้งนี้ ควรกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา หรือข้อขัดแย้งที่ไม่สามารถหาข้อยุติหรือไม่สามารถลงมติระหว่างกรรมการหรือผู้ถือหุ้นไว้ด้วย

- ข้อบังคับบริษัท เช่น จำนวนกรรมการ การเรียกประชุมกรรมการ การประชุมผู้ถือหุ้น

(๒) ให้สัตยาบันแก่บรรดาสัญญาซึ่งผู้เริ่มก่อการได้ทำไว้ และค่าใช้จ่ายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งเขาต้องออกไปในการเริ่มก่อบริษัท

- มาตรา ๑๑๑๓ ผู้เริ่มก่อการต้องรับผิดชอบร่วมกันและโดยไม่จำกัด ในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมีได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่นั้นไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

19

ฎีกาที่ ๑๙๕๒/๒๕๓๘

ขณะจำเลยที่ ๒ เข้าทำสัญญากับโจทก์ ยังอยู่ในระยะเวลาดำเนินการก่อตั้งและขอจดทะเบียนจำเลยที่ ๑ อยู่ จำเลยที่ ๒ ในฐานะผู้เริ่มก่อการบริษัทจึงต้องรับผิดชอบตามสัญญาที่ตนได้ทำขึ้นจนกว่าที่ประชุมตั้งบริษัทได้อนุมัติและได้จดทะเบียนบริษัทแล้วตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๑๑๓ เมื่อไม่ได้ความว่ามีการอนุมัติสัญญาดังกล่าวในการประชุมตั้งบริษัท แม้จะจดทะเบียนตั้งบริษัทจำเลยที่ ๑ และจำเลยที่ ๑ เข้าถือสิทธิตามสัญญาแล้วก็ไม่เป็นเหตุให้จำเลยที่ ๒ หลุดพ้นจากความรับผิด

- ไม่ได้ขอให้สัตยาบันขณะประชุมตั้งบริษัท ต่อมา จดทะเบียนตั้งบริษัทและบริษัทถือเอาสิทธิตามสัญญาแล้ว ผู้เริ่มก่อการก็ต้องร่วมรับผิดชอบในสัญญากับบริษัท

20

(๓) วางกำหนดจำนวนเงินซึ่งจะให้แก่ผู้เริ่มก่อการ ถ้าหากมีเจตนาว่าจะให้

-ค่าตอบแทนแก่ผู้เริ่มก่อการ

(๔) วางกำหนดจำนวนหุ้นบริมสิทธิ...

(๕) วางกำหนดจำนวนหุ้นสามัญ หรือหุ้นบริมสิทธิซึ่งออกให้เหมือน
หนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว เพราะใช้ให้ด้วยอย่างอื่น
นอกจากตัวเงิน....

ให้แถลงในที่ประชุมโดยเฉพาะว่า ซึ่งจะออกหุ้นสามัญหรือหุ้น
บริมสิทธิให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เงินแล้วเช่นนั้น เพื่อแทนคุณแรงงานหรือ
ตอบแทนทรัพย์สิน.....

21

-การใช้ค่าหุ้นด้วยแรงงาน ทรัพย์สินเป็นช้อยกเว้น เพราะทำให้เจ้าหนี้
เสียหาย ปกติต้องใช้เป็นเงิน จึงต้องกำหนดไว้ขณะประชุมตั้งบริษัท แรงงาน
ต้องเป็นแรงงานที่ทำมาแล้ว

มาตรา ๑๑๑๙ หุ้นทุก ๆ หุ้นจำต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้นแต่หุ้นซึ่ง
ออกตามบทบัญญัติมาตรา ๑๑๐๘ อนุมาตรา (๕) หรือมาตรา ๑๒๒๑

(๖) เลือกตั้งกรรมการและพนักงานสอบบัญชีอันเป็นชุดแรกของ
บริษัท และวางกำหนดอำนาจของคนเหล่านี้ด้วย

22

มาตรา ๑๑๐๙ ผู้เริ่มก่อการหรือผู้เข้าซื้อถือหุ้นจะออกเสียงลงคะแนนไม่ได้ ถ้าตนมีส่วนได้เสียโดยเฉพาะในปัญหาที่ยกขึ้นวินิจฉัยนั้น

อนึ่ง มติของที่ประชุมตั้งบริษัทย่อมไม่สมบูรณ์ เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ลงมติโดยเสียงข้างมาก อันมีคะแนนของผู้เข้าซื้อถือหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนผู้เข้าซื้อถือหุ้นทั้งหมดซึ่งมีสิทธิลงคะแนนได้ และคิดตามจำนวนหุ้นรวมกันไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนหุ้นของผู้ถือหุ้นนั้น ๆ ทั้งหมดด้วยกัน

- “ส่วนได้เสียพิเศษ” มีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องกับบริษัทยิ่งกว่าผลประโยชน์ที่มีในฐานะผู้ถือหุ้น เช่น ชื่อที่ดินของผู้เริ่มก่อการ
- การตั้งเป็นกรรมการเป็นส่วนได้เสียธรรมดา
- การลงมติ ไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งทั้ง “จำนวนคน” และ “จำนวนหุ้น”

มาตรา ๑๑๑๐ วรรคหนึ่ง เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

23

๒.๔ กรรมการเรียกให้ผู้เข้าซื้อถือหุ้นใช้ค่าหุ้นอย่างน้อย ร้อยละ ๒๕ พร้อมส่วนล้ามูลค่า (ถ้ามี)

มาตรา ๑๑๑๐ เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อถือหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า...

มาตรา ๑๑๐๕ อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้ การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ ก็ให้ออกได้ และในกรณีเช่นนั้น ต้องส่งใช้จำนวนที่ล้ามูลค่าพร้อมกันไปกับการส่งใช้เงินคราวแรก

อนึ่ง เงินส่งใช้ค่าหุ้นคราวแรกนั้น ต้องมิให้น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าแห่งมูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

24

๒.๕ กรรมการจดทะเบียนจัดตั้งบริษัทจำกัด

มาตรา ๑๑๑๑ วรรคหนึ่ง เมื่อจำนวนเงินซึ่งว่าไว้ในมาตรา ๑๑๑๐ ได้ใช้เสร็จแล้ว กรรมการต้องไปขอจดทะเบียนบริษัทนั้น

มาตรา ๑๑๑๒ วรรคหนึ่ง ถ้าการจดทะเบียนมิได้ทำภายในสามเดือนนับแต่ประชุมตั้งบริษัทไซ้ร้ ท่านว่าบริษัทนั้นเป็นอันไม่ได้ตั้งขึ้น และบรรดาเงินที่ได้รับไว้จากผู้เข้าซื้อชื้อหุ้นนั้นต้องใช้คืนเต็มจำนวนมิให้ลดเลย

มาตรา ๑๑๐๔ จำนวนหุ้นทั้งหมดซึ่งบริษัทคิดจะจดทะเบียนนั้น ต้องมีผู้เข้าชื้อชื้อหรือออกให้กันเสร็จก่อนการจดทะเบียนของบริษัท

-การจดทะเบียนบริษัท ต้อง ๑) มีผู้เข้าชื้อชื้อหุ้น ๒) มีการใช้เงินค่าหุ้นตามข้อ ๒.๔ และ ๓) ยื่นจดทะเบียนภายใน ๓ เดือน นับแต่วันประชุมตั้งบริษัท

25

มาตรา ๑๑๑๑ วรรคสอง คำขอและข้อความที่ลงในทะเบียนนั้น ให้ระบุรายการตามที่ได้ตกลงกันในที่ประชุมตั้งบริษัท ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) จำนวนหุ้นทั้งสิ้นซึ่งได้มีผู้เข้าชื้อชื้อ หรือได้จัดออกให้แล้ว แยกให้ปรากฏว่าเป็นชนิดหุ้นสามัญเท่าใด หุ้นบุริมสิทธิเท่าใด

(๒) จำนวนหุ้นสามัญหรือหุ้นบุริมสิทธิ ซึ่งออกให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้วหรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้ว นอกจากที่ใช้เป็นตัวเงิน และหุ้นที่ได้ใช้แต่บางส่วนนั้น ให้บอกว่าได้ใช้แล้วเพียงใด

(๓) จำนวนเงินที่ได้ใช้แล้วหุ้นละเท่าใด

(๔) จำนวนเงินที่ได้รับไว้เป็นค่าหุ้นรวมทั้งสิ้นเท่าใด

(๕) ชื้อ อาชีวะ และที่สำนักของกรรมการทุกคน

26

(๖) ถ้าให้กรรมการต่างมีอำนาจจัดการของบริษัทได้โดยลำพัง
ตัวให้แสดงอำนาจของกรรมการนั้น ๆ ว่าคนใดมีเพียงใด และบอกจำนวน
หรือชื่อกรรมการซึ่งจะลงชื่อเป็นสำคัญผูกพันบริษัทได้นั้นด้วย

(๗) ถ้าตั้งบริษัทขึ้นชั่วคราวกำหนดอันหนึ่ง ให้บอกกาลกำหนด
อันนั้นด้วย

(๘) ที่ตั้งสำนักงานแห่งใหญ่และสาขาทั้งปวง

-อำนาจกรรมการ เช่น ก็คนลงลายมือชื่อ ประทับตราบริษัท

-ผลโดยทั่วไปของการจดทะเบียน

๑. บริษัทเป็นนิติบุคคล มีสิทธิหน้าที่ความรับผิดชอบในขอบวัตถุประสงค์

มาตรา ๑๐๑๕ ห้ามหุ้นส่วนหรือบริษัทเมื่อได้จดทะเบียนตามบัญญัติแห่ง
ลักษณะนี้แล้ว ท่านจัดว่าเป็นนิติบุคคลต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือ
หุ้นทั้งหลายซึ่งรวมเข้ากันเป็นหุ้นส่วนหรือบริษัทนั้น

27

มาตรา ๖๖ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์
ดังได้บัญญัติหรือกำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้ง

๒. มาตรา ๑๐๒๐ บุคคลทุกคนเมื่อได้เสียค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวงแล้ว ชอบที่จะตรวจเอกสารซึ่งนายทะเบียนเก็บรักษาไว้ได้ หรือ
จะขอให้คัดสำเนาหรือเนื้อความในเอกสารฉบับใด ๆ...

มาตรา ๑๐๒๑ นายทะเบียนทุกคนจะต้องแต่งย่อรายการซึ่งได้ลงทะเบียน
ส่งไปลงพิมพ์โฆษณาในหนังสือราชกิจจานุเบกษาเป็นคราว ๆ ตามแบบซึ่ง
รัฐมนตรีเจ้ากระทรวงจะได้กำหนดให้

มาตรา ๑๐๒๒ เมื่อได้พิมพ์โฆษณาตั้งนั้นแล้ว ท่านให้ถือว่าบรรดาเอกสาร
และข้อความซึ่งลงทะเบียนอันได้กล่าวถึงในย่อรายการนั้น เป็นอันรู้แก่
บุคคลทั้งปวง....

28

-ผลโดยเฉพาะของการจดทะเบียน

๑. ผู้เริ่มก่อการหลุดพ้นจากความรับผิดชอบหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทอนุมัติ

มาตรา ๑๑๑๓ ผู้เริ่มก่อการบริษัทต้องรับผิดชอบร่วมกันและไม่จำกัด ในบรรดาหนี้และการจ่ายเงินซึ่งที่ประชุมตั้งบริษัทมิได้อนุมัติ และแม้จะได้มีอนุมัติก็ยังคงต้องรับผิดชอบอยู่เช่นนั้นไปจนกว่าจะได้จดทะเบียนบริษัท

๒. ผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นจะยกเหตุบอกกล่าวโมฆียกรรมบางเหตุไม่ได้ ต้องฟ้องผู้เริ่มก่อการเป็นละเมิดส่วนตัว

มาตรา ๑๑๑๔ เมื่อบริษัทได้จดทะเบียนแล้ว ผู้เข้าซื้อซื้อหุ้นจะร้องฟ้องขอให้ศาลเพิกถอนการที่ตนได้เข้าซื้อซื้อ โดยยกเหตุว่าสำคัญผิด หรือต้องข่มขู่ หรือถูกกลวงล่อฉ้อฉลนั้น ท่านว่าหาอาจทำได้ไม่

29

หัวข้อที่ ๓ ทุนของบริษัท (หุ้น) และผู้ถือหุ้น

๓.๑ ลักษณะของหุ้น

๓.๒ การเรียกเก็บเงินค่าหุ้น

๓.๓ การโอนหุ้น

30

๓.๑ ลักษณะของหุ้น

๓.๑.๑ มูลค่าเท่ากันไม่ต่ำกว่าห้าบาท ราคาต่ำกว่ามูลค่าไม่ได้

๓.๑.๒ แบ่งแยกไม่ได้

๓.๑.๓ ชำระค่าหุ้นเป็นเงิน

๓.๑.๔ ชำระเงินค่าหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทไม่ได้

๓.๑.๕ หุ้นมี ๒ ชนิด คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ

๓.๑.๖ ใบหุ้น

31

๓.๑.๑ มูลค่าเท่ากันไม่ต่ำกว่าห้าบาท ราคาต่ำกว่ามูลค่าไม่ได้

มาตรา ๑๐๙๖ อันว่าบริษัทจำกัดนั้น คือบริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน ...

มาตรา ๑๑๑๗ อันมูลค่าของหุ้น ๆ หนึ่งนั้น มิให้ต่ำกว่าห้าบาท

มาตรา ๑๑๐๕ อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ ก็ให้ออกได้

32

๓.๑.๒ แบ่งแยกไม่ได้

มาตรา ๑๑๑๘ อันหุ้นนั้น ท่านว่าจะแบ่งแยกหาได้ไม่

ถ้าบุคคลมีจำนวนแต่สองคนขึ้นไปถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกัน ท่านว่าต้องตั้งให้
คนใดคนหนึ่งในจำนวนนั้นแต่คนเดียวเป็นผู้ใช้สิทธิในฐานะเป็นผู้ถือหุ้น

อนึ่ง บุคคลทั้งหลายซึ่งถือหุ้น ๆ เดียวร่วมกัน ต้องร่วมกันรับผิดชอบบริษัทใน
การส่งใช้มูลค่าของหุ้น

33

๓.๑.๓ ชำระค่าหุ้นเป็นเงิน

มาตรา ๑๑๑๙ วรรคหนึ่ง หุ้นทุก ๆ หุ้นจำต้องให้ใช้เป็นเงินจนเต็มค่า เว้น
แต่หุ้นซึ่งออกตามบทบัญญัติมาตรา ๑๑๐๘ อนุมาตรา (๕) หรือมาตรา
๑๒๒๑

ช้อยกเว้นคือ ที่ประชุมตั้งบริษัทกำหนดให้ใช้สิ่งอื่นแทนในการชำระราคาตาม
มาตรา ๑๑๐๘ (๕) หรือออกหุ้นเพิ่มทุนตามมาตรา ๑๒๒๑

มาตรา ๑๒๒๑ บริษัทจำกัดจะออกหุ้นใหม่ให้เหมือนหนึ่งว่าได้ใช้เต็มค่าแล้ว
หรือได้ใช้แต่บางส่วนแล้วด้วยอย่างอื่นนอกจากให้ใช้เป็นตัวเงินนั้นไม่ได้ เว้น
แต่จะทำตามมติพิเศษของประชุมผู้ถือหุ้น

๓.๑.๔ ชำระเงินค่าหุ้นจะหักหนี้กับบริษัทไม่ได้

มาตรา ๑๑๑๙ วรรคสอง ในการใช้เงินเป็นค่าหุ้นนั้น ผู้ถือหุ้นจะหักหนี้กับ
บริษัทหาได้ไม่

34

๓.๑.๕ หุ้นมี ๒ ชนิด คือ หุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิ

หุ้นสามัญ มีสิทธิเข้าประชุมใหญ่ มีสิทธิออกเสียง มีสิทธิได้รับเงินปันผล และได้รับส่วนแบ่งทรัพย์สินคืนเมื่อบริษัทเลิก

หุ้นบุริมสิทธิ ผู้ถือหุ้นมีสิทธิแตกต่างจากหุ้นสามัญ อาจดีกว่าหรือด้อยกว่า

มาตรา ๑๑๐๘ กิจการอันจะพึงทำในที่ประชุมตั้งบริษัทนั้น คือ

(๔) วางกำหนดจำนวนหุ้นบุริมสิทธิ ทั้งกำหนดสภาพและบุริมสิทธิแห่งหุ้นนั้น ๆ ว่าเป็นสถานใดเพียงใด ถ้าหากจะมีหุ้นเช่นนั้นบริษัท

-สิทธิการออกเสียง ดีกว่าหรือด้อยกว่าปกติ เช่น ๑๐ หุ้นรวมกันเป็น ๑ เสียง

-สิทธิในเงินปันผล รับเงินปันผลมากกว่าหรือน้อยกว่าหุ้นสามัญ เช่น สองเท่าของหุ้นสามัญ หรือร้อยละ ๒๕ ของหุ้นสามัญ

มาตรา ๑๑๔๒ ถ้าบริษัทได้ออกหุ้นบุริมสิทธิไปแล้ว ได้กำหนดไว้ว่า บุริมสิทธิจะมีแก่หุ้นนั้น ๆ เป็นอย่างไร ท่านห้ามมิให้แก้ไขอีกเลย

35

๓.๑.๖ ใบหุ้น

(๑) บริษัท(กรรมการ)มีหน้าที่ออกใบหุ้นแก่ผู้ถือหุ้น ใบเดียวหรือหลายใบ

มาตรา ๑๑๒๗ วรรคหนึ่ง ให้บริษัททำใบหุ้น คือใบสำคัญสำหรับหุ้นใบหนึ่งหรือหลายใบ มอบให้เป็นคู่มือแก่ผู้ถือหุ้นจงทุก ๆ คน

มาตรา ๑๑๒๘ ในใบหุ้นทุก ๆ ใบให้กรรมการอย่างน้อยหนึ่งคนลงลายมือชื่อ และประทับตราของบริษัทถ้ามี

ในใบหุ้นนั้นต้องมีข้อความต่อไปนี้ คือ

(๑) ชื่อบริษัท

(๒) เลขหมายหุ้นที่กล่าวถึงในใบหุ้นนั้น

(๓) มูลค่าหุ้นหนึ่งเป็นเงินเท่าใด

(๔) ถ้าและเป็นหุ้นที่ยังไม่ได้ใช้เงินเสร็จ ให้จดลงว่าได้ใช้เงินค่าหุ้นแล้วหุ้นละเท่าใด

(๕) ชื่อผู้ถือหุ้น หรือคำแถลงว่าได้ออกใบหุ้นนั้นให้แก่ผู้ถือ

36

(๒) ประเภทของใบหุ้น ได้แก่ ใบหุ้นชนิดผู้ถือ และใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

มาตรา ๑๑๓๔ ใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือนั้น จะออกได้ก็แต่เมื่อมีข้อบังคับของ
บริษัทอนุญาตไว้ และจะออกให้ได้แต่เฉพาะเพื่อหุ้นซึ่งได้ใช้เต็มค่าแล้ว ใน
กรณีเช่นว่านี้ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดระบุชื่อย่อมมีสิทธิจะได้รับใบหุ้นชนิดออก
ให้แก่ผู้ถือ เมื่อเวนคืนใบหุ้นชนิดระบุชื่อนั้นให้ขาดเสีย

มาตรา ๑๑๓๖ ผู้ทรงใบหุ้นชนิดออกให้แก่ผู้ถือย่อมมีสิทธิจะมาขอเปลี่ยน
เอาใบหุ้นชนิดระบุชื่อได้ เมื่อเวนคืนใบหุ้นฉบับออกให้แก่ผู้ถือนั้นให้ขาดเสีย

-ใบหุ้นชนิดผู้ถือ ออกได้เมื่อข้อบังคับกำหนดไว้ และหุ้นนั้นใช้เงินครบแล้ว

-ใบหุ้นชนิดระบุชื่อ คือ ใบหุ้นที่ระบุว่าผู้ถือหุ้นตามที่ปรากฏชื่อเป็นเจ้าของ
กรรมสิทธิ์หุ้นตามเลขหมายในใบหุ้น (มาตรา ๑๑๒๘ วรรคสอง (๒) (๕))

-ผู้ถือใบหุ้นระบุชื่อย่อมมีสิทธิเปลี่ยนเป็นใบหุ้นผู้ถือ ส่วนผู้ถือใบหุ้นผู้ถือก็มีสิทธิ
เปลี่ยนเป็นใบหุ้นระบุชื่อ

37

๓.๒ การเรียกเก็บเงินค่าหุ้น (ส่วนที่เหลือ)

๓.๒.๑ เงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

๓.๒.๒ วิธีการเรียกเงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

๓.๒.๓ ผลของการไม่ชำระค่าหุ้นตามที่เรียก ๔ ประการ

38

๓.๒.๑ เงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

มาตรา ๑๑๑๐ เมื่อได้ประชุมตั้งบริษัทแล้ว ให้ผู้เริ่มก่อการบริษัทมอบการทั้งปวงให้แก่กรรมการของบริษัท

เมื่อกรรมการได้รับการแล้ว ก็ให้ลงมือจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการและผู้เข้าซื้อหุ้นทั้งหลายใช้เงินในหุ้นซึ่งจะต้องใช้เป็นตัวเงิน เรียกหุ้นหนึ่งไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้า...

39

มาตรา ๑๑๐๕ อันหุ้นนั้น ท่านห้ามมิให้ออกโดยราคาต่ำกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

การออกหุ้นโดยราคาสูงกว่ามูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้นั้น หากว่าหนังสือบริคณห์สนธิให้อำนาจไว้ ก็ให้ออกได้ และในกรณีเช่นนั้น ต้องส่งใช้จำนวนที่ล้ำมูลค่าพร้อมกันไปกับการส่งใช้เงินคราวแรก

อนึ่ง เงินส่งใช้ค่าหุ้นคราวแรกนั้น ต้องมิให้น้อยกว่าร้อยละยี่สิบห้าแห่งมูลค่าของหุ้นที่ตั้งไว้

40

๓.๒.๒ วิธีการเรียกเงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ

มาตรา ๑๑๒๐ บรรดาเงินค่าหุ้นซึ่งยังจะต้องส่งอีกนั้น กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เสียเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่จะได้วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น

มาตรา ๑๑๒๑ การเรียกเงินค่าหุ้นแต่ละคราวนั้น ท่านบังคับว่าให้ส่งค่าบอกกล่าวล่วงหน้าไม่ต่ำกว่ายี่สิบเอ็ดวันด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ และผู้ถือหุ้นทุกคนจะต้องใช้เงินตามจำนวนที่เรียกนั้น สุดแต่กรรมการจะได้กำหนดไปว่าให้ส่งไปยังผู้ใด ณ ที่ใดและเวลาใด

-เงินค่าหุ้นส่วนที่เหลือ กรรมการจะเรียกเมื่อใดก็ได้ แต่ต้องส่งค่าบอกกล่าวเพื่อให้ผู้ถือหุ้น (ลูกหนี้) ทราบ เพราะเป็นหนี้ไม่มีกำหนดเวลา

-ค่าบอกกล่าวต้องส่งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๒๑ วัน ลงทะเบียน และมีข้อความว่าให้ใช้ค่าหุ้นแก่ใคร พร้อมสถานที่ เวลา

41

๓.๒.๓ ผลของการไม่ชำระค่าหุ้นตามที่เรียก ๔ ประการ

(๑) เสียดอกเบี้ยในอัตราผิดนัดตามมาตรา ๒๒๔ (ปัจจุบันคือ ร้อยละ ๕) โดยไม่จำเป็นต้องแจ้งเรื่องดอกเบี้ยไปในคำบอกกล่าวตามมาตรา ๑๑๒๓ (ฎีกาที่ ๓๘๗๔/๒๕๖๐)

มาตรา ๑๑๒๒ ถ้าและเงินอันจะพึงส่งใช้เป็นค่าหุ้นตามเรียกนั้นผู้ถือหุ้นคนใดมิได้ส่งใช้ตามวันกำหนดไซ้ ผู้นั้นจะต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่วันที่กำหนดให้ส่งใช้จนถึงวันที่ได้ส่งเสร็จ

42

(๒) หุ้นอาจถูกริบ

มาตรา ๑๑๒๓ ถ้าผู้ถือหุ้นคนใดละเลยไม่ส่งใช้เงินที่เรียกค่าหุ้นตามวันกำหนด กรรมการจะส่งคำบอกกล่าวด้วยจดหมายส่งลงทะเบียนไปรษณีย์ไปยังผู้นั้นให้ส่งใช้เงินที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยด้วยก็ได้

ในคำบอกกล่าวอันนี้ ให้กำหนดเวลาไปพอสมควรเพื่อให้ใช้เงินที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ย และต้องบอกไปด้วยว่าให้ส่งใช้ ณ สถานที่ใด อนึ่ง ในคำบอกกล่าวนั้นจะแจ้งไปด้วยก็ได้ว่า ถ้าไม่ใช้เงินตามเรียก หุ้นนั้นอาจจะถูกริบ

มาตรา ๑๑๒๔ ถ้าในคำบอกกล่าวมีข้อแฉลงความถึงการริบหุ้นด้วยแล้ว หากเงินค่าหุ้นที่เรียกกับทั้งดอกเบี้ยยังคงค้างชำระอยู่ตราบใด กรรมการจะบอกริบหุ้นนั้น ๆ เมื่อใดก็ได้

43

มาตรา ๑๑๒๕ หุ้นซึ่งริบแล้วนั้นให้เอาออกขายทอดตลาดโดยไม่ชักช้า ได้จำนวนเงินเท่าใดให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใดต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้นนั้น

มาตรา ๑๑๒๖ แม้ว่าวิธีการริบหุ้นขายหุ้นจะไม่ถูกต้องด้วยระเบียบก็ดี ท่านว่าหาเป็นเหตุให้สิทธิของผู้ซื้อหุ้นซึ่งริบนั้นเสื่อมเสียไปอย่างไรไม่

มาตรา ๑๑๔๓ ห้ามมิให้บริษัทจำกัดเป็นเจ้าของถือหุ้นของตนเอง หรือรับจํานำหุ้นของตนเอง

-การบอกกล่าวครั้งที่ ๒ ตามมาตรา ๑๑๒๓ เป็นการเรียกทั้งเงินค่าหุ้นที่ค้างและดอกเบี้ย โดยกำหนดเวลาชำระหนี้พอสมควร ไม่จำเป็นต้อง ๒๑ วัน และหากกรรมการประสงค์จะริบหุ้น เมื่อไม่ชำระหนี้ภายในกำหนด ก็ต้องแจ้งไปในคำบอกกล่าว

44

- กรณีที่สามารถกล่าวได้แจ้งเรื่องริบหุ้น เมื่อพ้นกำหนดเวลา ก็ริบหุ้นขายทอดตลาดได้ทันที (มาตรา ๑๑๒๔ และมาตรา ๑๑๒๕)
- การริบหุ้นไม่ทำให้บริษัทกลายเป็นเจ้าของหุ้น ต้องห้ามตามมาตรา ๑๑๔๓
- เงินจากการขาย หักใช้ค่าหุ้นและดอกเบี้ย เหลือจึงส่งคืนผู้ถือหุ้น ถ้าขาด ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๑๑๐๖ (การที่เข้าซื้อชื้อหุ้นนั้นยอมผูกพันผู้เข้าซื้อโดยเงื่อนไขว่า ถ้าบริษัทตั้งขึ้นแล้วจะใช้จำนวนเงินค่าหุ้น...)
- การบอกกล่าวครั้งที่ ๒ ตามมาตรา ๑๑๒๓ เป็นเงื่อนไขในการริบหุ้นขายทอดตลาด หากบอกกล่าวไม่ชอบ การริบขายหุ้นก็ไม่ชอบ แต่สิทธิของผู้ซื้อไม่เสียไป (มาตรา ๑๑๒๖)

45

ฎีกาที่ ๔๐๐๓/๒๕๕๙ ตามมาตรา ๑๑๒๐ เงินค่าหุ้นซึ่งยังต้องส่งอีก กรรมการจะเรียกให้ผู้ถือหุ้นส่งใช้เมื่อใดก็ได้ เว้นแต่ที่ประชุมใหญ่วินิจฉัยเป็นอย่างอื่น จำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ ไม่ชำระค่าหุ้นอีกร้อยละ ๗๕ ที่จองซื้อไว้ตามที่กรรมการโจทก์เรียก โจทก์ยอมมีสิทธิริบหุ้นโดยไม่ต้องรอให้ที่ประชุมใหญ่ของโจทก์จัดประชุมใหญ่เพื่อวินิจฉัยในเรื่องนี้เพราะบทบัญญัติของกฎหมายมิได้กำหนดให้มีการการจัดประชุมใหญ่เสียก่อนจึงจะชำระค่าหุ้นเพิ่มเติม... ดังนั้น โจทก์จึงมีสิทธิริบหุ้นออกขายทอดตลาดเพื่อนำเงินมาชำระค่าหุ้นเพิ่มเติมซึ่งจำเลยที่ ๑ ที่ ๓ และที่ ๔ จะต้องรับผิดชอบค่าหุ้นเพิ่มเติมรวมทั้งดอกเบี้ย

46

ฎีกาที่ ๒๘๓๗/๒๕๓๗ มาตรา ๑๑๒๕ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการขายทอดตลาดหุ้นที่รีบแล้วได้เงินมากกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้ถือหุ้นต้องรับผิดชอบ ก็ให้เอาหักใช้ค่าหุ้นที่เรียกกับดอกเบี้ยที่ค้างชำระ ถ้ายังมีเงินเหลือเท่าใด ต้องส่งคืนให้แก่ผู้ถือหุ้น ส่วนกรณีที่ขายได้เงินน้อยกว่ามูลค่าหุ้นที่ผู้จองซื้อเป็นหนี้ค่าหุ้นบริษัทเป็นกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๐๖ ดังนี้ เมื่อจำเลยจองซื้อหุ้นของบริษัทโจทก์และต้องชำระเงินเต็มมูลค่าหุ้น แต่ไม่ชำระ ย่อมเป็นหนี้บริษัทโจทก์ซึ่งมีผลให้บริษัทโจทก์เรียกให้จำเลยชำระได้ ดังนี้ทั่วไป การที่บริษัทโจทก์ขายทอดตลาดหุ้นที่จำเลยจองซื้อได้เงินเท่าใดก็นำมาหักชำระหนี้ที่จำเลยค้างชำระเงินมูลค่าหุ้นได้ เมื่อยังขาดอยู่เท่าใดจำเลยก็ต้องรับผิดชอบใช้ส่วนที่ขาดอยู่แก่โจทก์

47

(๓) หากมีการโอนหุ้น บริษัทไม่รับจดทะเบียนโอนได้

มาตรา ๑๑๒๙ อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท.....

.....

การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๓๐ หุ้นใดเงินที่เรียกค่าหุ้นยังค้างชำระอยู่ หุ้นนั้นบริษัทจะไม่นับรับจดทะเบียนให้โอนก็ได้

48

(๔) ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน แต่มีสิทธิเข้าประชุม และยังได้เงินปันผลตามสัดส่วนที่ส่งเงินค่าหุ้น

มาตรา ๑๑๗๖ ผู้ถือหุ้นทั่วทุกคนมีสิทธิจะเข้าประชุมในที่ประชุมใหญ่ได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นประชุมชนิดใดคราวใด

มาตรา ๑๑๘๔ ผู้ถือหุ้นใดยังมิได้ชำระเงินค่าหุ้นซึ่งบริษัทได้เรียกเอาแต่ต้นให้เสร็จสิ้น ท่านว่าผู้ถือหุ้นคนนั้นไม่มีสิทธิออกเสียงเป็นคะแนน

มาตรา ๑๒๐๐ การแจกเงินปันผลนั้น ต้องคิดตามส่วนจำนวนซึ่งผู้ถือหุ้นได้ส่งเงินแล้วในหุ้นหนึ่ง ๆ เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่นในเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ

49

๓.๓ การโอนหุ้น

๓.๓.๑ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดผู้ถือ

๓.๓.๒ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

๓.๓.๓ ความรับผิดชอบของผู้ถือหุ้นในหุ้นที่โอนไปแล้ว

50

๓.๓.๑ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดผู้ถือ เป็นตราสารเปลี่ยนมือ โอนโดยส่งมอบใบหุ้น

มาตรา ๑๑๓๕ หุ้นชนิดที่มีใบหุ้นออกให้แก่ผู้ถือนั้น ย่อมโอนกันได้เพียงด้วยส่งมอบใบหุ้นแก่กัน

๓.๓.๒ การโอนหุ้นตามใบหุ้นชนิดระบุชื่อ

(๑) อาจถูกจำกัดการโอนโดยข้อบังคับบริษัท เช่น ต้องขายแก่ผู้ถือหุ้นเดิม ต้องได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ กรรมการเห็นชอบ หรือห้ามขายแก่บริษัทที่ค้าขายแข่ง

มาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง อันว่าหุ้นนั้นย่อมโอนกันได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมของบริษัท เว้นแต่เมื่อเป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น ซึ่งมีข้อบังคับของบริษัทกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

51

ฎีกาที่ ๕๔๕๓/๒๕๖๑ หุ้นที่ ค. โอนให้ ก. เป็นหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้น โดยมีข้อบังคับกำหนดไว้ว่าหุ้นของบริษัทนั้น โอนกันได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากคณะกรรมการก่อน และมติในการประชุมของคณะกรรมการเกี่ยวกับการให้ความยินยอมในการโอนหุ้นต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากกรรมการอย่างน้อย ๕ คน การโอนหุ้นระหว่าง ค. กับ ก. จึงต้องเป็นไปตามข้อบังคับดังกล่าว ขณะที่ ค. ทำสัญญาโอนหุ้นให้ ก. นั้นไม่ได้รับความยินยอมจากคณะกรรมการ และมิได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ แม้จะแจ้งบัญชีรายชื่อผู้ถือหุ้นไปยังนายทะเบียนหุ้นส่วนบริษัทว่า ก. เป็นผู้ถือหุ้นที่รับโอนจาก ค. ก็ดี แต่เป็นการกระทำของ ก. ไม่ใช่เป็นของคณะกรรมการ การโอนหุ้นระหว่าง ค. กับ ก. เป็นการฝ่าฝืนต่อข้อบังคับและไม่ชอบด้วยมาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง ก. ไม่ได้กรรมสิทธิ์ในหุ้น และไม่อาจใช้สิทธิในฐานะผู้ถือหุ้น

52

ฎีกาที่ ๓๘๒๙/๒๕๖๔ ข้อบังคับระบุว่า หุ่นของบริษัทเป็นหุ่นสามัญชนระดับ
ชื่อ ส่วนการโอนหุ่นนั้น ผู้จะโอนต้องบอกกล่าวให้แก่ผู้ถือหุ่นเดิมก่อน และ
หลังจากนั้นแล้ว ๓๐ วัน หากไม่มีผู้ใดประสงค์จะรับโอน จึงจะโอนให้แก่
บุคคลภายนอกได้ และต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการด้วย

แม้ไม่มีการจัดทำใบหุ่นให้ผู้ถือหุ่นแต่ละราย แต่เมื่อหุ่นบริษัทมีการออก
เลขหมายใบหุ่นแล้ว กรณีจึงต้องบังคับตามมาตรา ๑๑๒๙ วรรคหนึ่ง ด้วย
แม้ไม่เคยมีการตั้งคณะกรรมการ แต่เมื่อข้อบังคับบริษัทซึ่งได้จดทะเบียนไว้
และผูกพันเป็นสัญญาในระหว่างผู้ถือหุ่นกับบริษัทกำหนดให้การโอนหุ่นต้อง
ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการ ย่อมเป็นหน้าที่ของบริษัทต้องดำเนินการให้มี
คณะกรรมการบริษัทเพื่อปฏิบัติตามข้อบังคับ การไม่มีคณะกรรมการบริษัท
มิใช่เหตุที่จะยกขึ้นปฏิเสธการปฏิบัติตามข้อบังคับเกี่ยวกับการโอนหุ่น
ดังกล่าว ทั้งข้อบังคับมิได้มีข้อยกเว้นว่า ถ้าเป็นการโอนหุ่นให้แก่บุคคลภายใน

53

ครอบครัวหรือการโอนหุ่นให้แก่บุตรแล้วไม่ต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ การที่ จ.
โอนหุ่นตามฟ้องให้จำเลยที่ ๓ บุตรของ จ. ซึ่งไม่ใช่ผู้ถือหุ่นเดิมแต่เป็น
บุคคลภายนอก โดยมีได้บอกกล่าวให้แก่โจทก์และผู้ถือหุ่นเดิมคนอื่น ๆ
ทราบเพื่อให้โจทก์และผู้ถือหุ่นเดิมมีโอกาสรับโอนหุ่นจาก จ. ภายในเวลาที่
กำหนดไว้ในข้อบังคับของจำเลยที่ ๑ เสียก่อนจึงไม่เป็นไปตามข้อบังคับและ
เป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ซึ่งเป็นผู้ถือหุ่นจำเลยที่ ๑ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง
ขอให้เพิกถอนการโอนหุ่นที่ฝ่าฝืนต่อข้อบังคับนั้นได้ตามมาตรา ๑๑๒๙

54

(๒) วิธีการโอน

มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อ นั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ อนึ่ง ตราสารอันนั้นต้องแสดงเลขหมายของหุ้นซึ่งโอนกันนั้นด้วย

-การโอนต้องทำตามแบบ คือ ๑) ทำเป็นหนังสือ ๒) ลงลายมือชื่อผู้โอนและผู้รับโอน ๓) พยานหนึ่งคนลงชื่อรับรองลายมือชื่อ ส่วนเลขหมายหุ้นไม่ใช่สาระสำคัญ

-หากไม่ทำตามแบบ ตกเป็นโมฆะ ผู้รับโอนไม่ใช่ผู้ถือหุ้น แม้จะสุจริต เสียค่าตอบแทน ใช้สิทธิใดๆ เข้าประชุม ลงคะแนนไม่ได้ โอนหุ้นต่อไม่ได้ ผู้รับโอนต่อไม่มีสิทธิเช่นกัน ผู้โอนฟ้องเรียกคืนหุ้นได้ บริษัทไม่ออกใบหุ้นให้ได้

55

ฎีกาที่ ๕๗/๒๕๔๐ การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อลงในใบหุ้นนั้น ถ้ามิได้ทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อของผู้โอนกับผู้รับโอน มีพยานคนหนึ่งเป็นอย่างน้อยลงชื่อรับรองลายมือชื่อ นั้น ๆ ด้วยแล้ว ท่านว่าเป็นโมฆะ

แต่ตามหลักฐานใบโอนหุ้นตามคำฟ้องโจทก์และใบสำคัญการโอนหลักทรัพย์คงมีแต่ลายมือชื่อกรรมการผู้มีอำนาจและประทับตราสำคัญของบริษัท อ. ผู้โอน โดยไม่มีรายชื่อผู้รับโอนและพยานลงลายมือชื่อรับรอง การโอนหุ้นระหว่างโจทก์กับบริษัท อ. จึงไม่มีผลใช้ยันบริษัทจำเลยที่ ๑ ได้ การที่บริษัทจำเลยที่ ๑ ปฏิเสธการออกใบหุ้นให้แก่โจทก์เป็นสิทธิที่พึงกระทำได้

56

-แม้การไม่ทำตามแบบ ตกเป็นโมฆะ ผู้รับโอนใช้สิทธิใดๆไม่ได้ แต่ถ้าเข้ากรณีของการซื้อขายหุ้น (สังหาริมทรัพย์) ตามมาตรา ๔๕๖ วรรคสาม และมาตรา ๔๕๘ ซึ่งสามารถฟ้องบังคับกันได้ ผู้รับโอนก็ฟ้องผู้โอนให้ดำเนินการตามแบบการโอนหุ้นที่ถูกต้องได้

มาตรา ๔๕๖

สัญญาจะขายหรือจะซื้อ หรือค้ำประกันในการซื้อขายทรัพย์สินตามทีระบุไว้ในวรรคหนึ่ง ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดลงลายมือชื่อฝ่ายผู้ต้องรับผิดชอบเป็นสำคัญ หรือได้วางประจำไว้ หรือได้ชำระหนี้บางส่วนแล้ว จะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

บทบัญญัติที่กล่าวมาในวรรคก่อนนี้ ให้ใช้บังคับถึงสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ซึ่งตกลงกันเป็นราคาสองหมื่นบาท หรือกว่านั้นขึ้นไปด้วย

57

มาตรา ๔๕๘ กรรมสิทธิในทรัพย์สินที่ขายนั้น ย่อมโอนไปยังผู้ซื้อตั้งแต่วันที่เมื่อได้ทำสัญญาซื้อขายกัน

ฎีกาที่ ๑๑๘๘๓/๒๕๕๔ การซื้อขายหุ้นสามัญชนิดระบุชื่อเป็นการซื้อขายสังหาริมทรัพย์อย่างหนึ่งซึ่งต้องปฏิบัติตาม มาตรา ๔๕๖ วรรคสองและวรรคสาม ส่วนมาตรา ๑๑๒๙ วรรคสอง เพื่อกำหนดแบบของการโอนหุ้นที่มีหลักฐานการโอนที่แน่นอนเท่านั้น หาใช่แบบของการซื้อขายหุ้น ผู้ซื้อหุ้นที่ไม่ได้โอนหุ้นให้ถูกต้องตามบทบัญญัติดังกล่าวยังไม่อาจอ้างว่าตนเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัท และไม่อาจใช้สิทธิในฐานะผู้ถือหุ้นตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้เท่านั้น หากทำให้การซื้อขายหุ้นตกเป็นโมฆะไม่

58

(๓) การจดทะเบียนการโอนในสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๒๙ วรรคสาม การโอนเช่นนี้จะนำมาใช้แก่บริษัทหรือบุคคลภายนอกไม่ได้ จนกว่าจะได้จดทะเบียนการโอนทั้งชื่อและสำนักของผู้รับโอนนั้นลงในทะเบียนผู้ถือหุ้น

มาตรา ๑๑๓๔ บริษัทจำกัดต้องมีสมุดทะเบียนผู้ถือหุ้น มีรายการดังต่อไปนี้ คือ

(๑) ชื่อและสำนัก กับอาชีวะ ถ้าว่ามี ของผู้ถือหุ้น ข้อแถลงเรื่องหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ แยกหุ้นออกตามเลขหมายและจำนวนเงินที่ได้ใช้แล้ว หรือที่ได้ตกลงกันให้ถือว่าเป็นอันได้ใช้แล้วในหุ้นของผู้ถือหุ้นคนหนึ่ง ๆ

(๒) วันเดือนปีซึ่งได้ลงทะเบียนบุคคลผู้หนึ่ง ๆ เป็นผู้ถือหุ้น

(๓) วันเดือนปีซึ่งบุคคลคนใดคนหนึ่งขาดจากเป็นผู้ถือหุ้น